

ЗАГЛЪХНАЛО ЕХО

снимка: Данаил Стефанов

оформление: Симеон Стефанов

СТЕФАН МЛАДЕНОВ И „РЕЧНИК НА ЧУЖДИТЕ ДУМИ В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК С ОБЯСНЕНИЯ ЗА ПОТЕКЛО И СЪСТАВ“¹

*Симеон Стефанов,
Институт за български език, БАН (България)*

STEFAN MLADENOV AND
*DICTIONARY OF FOREIGN WORDS IN BULGARIAN
WITH EXPLANATIONS OF THEIR ORIGIN AND COMPOSITION*

*Simeon Stefanov,
Institute for Bulgarian Language, BAS (Bulgaria)
s.stefanov@ibl.bas.bg, simeonste@yahoo.com*

Abstract: Through this text, the author aims to remind readers of one of the publications forming part of the huge body of work of famous Bulgarian linguist Stefan Mladenov that has not enjoyed widespread popularity. The text concerns his work *Dictionary of Foreign Words in Bulgarian with Explanations of their Origin and Composition*. An attempt has been made to outline the times of the renowned Bulgarian linguist through a look at the selected publication.

Keywords: etymology, Bulgarian, Stefan Mladenov, *Dictionary of Foreign Words in Bulgarian with Explanations of their Origin and Composition*, times.

Резюме: Чрез текста авторът иска да припомни на читателите за едно от не най-известните в науката издания от огромното творческо наследство на бележития български езиковед Стефан Младенов. Става въпрос за неговия „Речник на чуждите думи в българския език с обяснения за потекло и състав“.

---

¹ Настоящата публикация е по колективен, дългогодишен, планов научен проект „Български етимологичен речник“, етап 2020 г. – 2022 г. Авторът изказва благодарност за финансовата подкрепа на Българската академия на науките.

Направен е опит да се очертае картината на времето на бележития български езиковед през погледа върху избраното издание.

Ключови думи: етимология, български език, Стефан Младенов, „Речник на чуждите думи в българския език с обяснения за потекло и състав“, картина на времето.

1. Увод

1.1. Стефан Младенов (15.12.1980 - 01.05.1963). Живот, образование и дело

Роден е в гр. Видин. През 1902 г. завършва Висшето училище в София, специалност Славянска филология. Провежда няколко специализации в чужбина: през 1903 г. - 1904 г. специализира във Виена, 1904 г. - 1905 г. — в Петербург и Прага, 1911 г. - 1912 г. — в Париж и Мюнхен. Доктор по филология в Пражкия университет — 1905 г., доцент в Софийския университет — 1910 г., извънреден професор — 1916 г., редовен професор — 1921 г. През 1918 г. е избран за дописен член на Българската академия на науките, а през 1929 г. и за неин действителен член. Ръководител е на Катедрата по общо и сравнително индоевропейско езиковедие в Софийския университет в периода 1921 г. - 1948 г. Декан на Историко-филологическия факултет през 1923 г. - 1924 г. Избран е за действителен член на Българския археологически институт през 1922 г. През 1929 г. става дописен член на Академията на науките на СССР, на Полската академия на науките в Краков, на Славянския семинар при Кралския колеж на Лондонския университет, на Славянския институт в Прага, а през 1942 г. — на Германската академия на науките в Берлин. Стефан Младенов е един от видните представители на българското и славянското езиковедие в България и в чужбина, автор е на повече от 1100 труда по езикови и литературно-исторически въпроси. Изследва проблеми от българската диалектология, от историята и етимологията на българския и на други славянски езици, от сравнителното и индоевропейското езиковедие, от европейските и тюркските езици. Автор е на учебници и практически наръчници, на много рецензии за съчинения, които разглеждат въпроси на българския език. Особено внимание отделя на езика на българската художествена литература. Основател и редактор е (заедно със Ст. Василев) на сп. „Родна реч“, чрез което воюва за чиста, изразителна и самобитна родна реч. Получава и редица отличия за делото си: през 1920 г. — сребърен медал за „Наука и изкуство“, лауреат е на Димитровска награда през 1950 г., през 1955 г. получава орден „Народна република България“ I ст. (Angelova, Boyadzhiev, Grigorov, Likomanova, Petkova 2002-2004).

Огромни са заслугите на Стефан Младенов за развитието на речниковото дело в България. Той работи върху съставянето и издаването на основните лексикографски помагала в българския език: „Речник на чуждите думи в българския език с обяснения за потекло и състав“ (с първо издание през 1932 г.), „Етимологически и правописен речник на българския книжовен език“ (1941 г.), „Български тълковен речник с оглед към народните говори“ (Т. 1. А-К 1951, Съавт.: А. Теодоров-Балан). Тук ще обърна внимание върху „Речник на чуждите думи в българския език с обяснения за потекло и състав“.

1.2. Стефан Младенов: „Речник на чуждите думи в българския език с обяснения за потекло и състав“

През 1932 г. Стефан Младенов издава „Речник на чуждите думи в българския език с обяснения за потекло и състав“, който претърпява още две допълнени и преработени издания — през 1943 г. и 1947 г. Още в уводните думи на първото издание, озаглавени „Вместо предговор“, авторът посочва, че то изпреварва другите речници, които един език трябва да има — етимологичен и тълковен, за произхода и значението на незаетата лексика. С това Стефан Младенов набелязва цяла лексикографска програма, която в действителност сам и изпълнява. Поради липса на място не излага конкретните принципи, въз основа на които изработва речника на чуждите думи, но от статиите му за всяка дума ясно може да се забележи неговото увлечение по етимологията. При характеристиката на лексиката Младенов посочва връзки с над 19 живи езика и техни подразделения, посочва и връзката със стари езици и с езикови семейства, изтъква, че много от чуждиците са пренепотребни и че в изданието провежда известна нормативност, като въвежда специални означения за ненужните думи (RCHDBE 1932: VI; Krumova-Tsvetkova, Dzhunova 2013: 96-98; Krumova-Tsvetkova 2020: 27; Simeonova 2020: 170-172).

2. Принципи на описание на избраната лексика в „Речник на чуждите думи в българския език с обяснения за потекло и състав“

Верен на убеждението си, че в българския език има много чужди думи, които не са ни потребни, Стефан Младенов превежда и побългарява част от тях: *абдоминален!* — коремен (RCHDBE 1947: 1), *абстинентизъм!* — въздържателство (RCHDBE 1947: 3), *акведукт!* — водопровод (RCHDBE 1947: 12), *алиментация!* — храна (RCHDBE 1947:

17), *аплодисмѐнт!* — ръкопляскане (RCHDBE 1947: 32), *аргумѐнт!* — доказателство (RCHDBE 1947: 36), *диморфизъм* — двоевидност (RCHDBE 1947: 118), *екстраординàрен* — извънреден (RCHDBE 1947: 137), *кохèзия* — сцепление (RCHDBE 1947: 228), *йероглифи* — свещенодълбания (RCHDBE 1947: 162, 180). Тъй като все пак е радетел за разумното използване на чужди думи, той посочва и такива, които са необходими, понеже за тях няма точно съответствие в езика ни: *бацѝл* — невидима с просто око живина във вид на пръчица, причинител на някои заразни болести (RCHDBE 1947: 57), *аспѐкт* — вид, изглед (RCHDBE 1947: 43), *балàнс* — равносметка, заключителната сметка за актив и пасив на предприятие, дружество и друго (RCHDBE 1947: 53), *бандерòл* — книжна ивица за облепяне на известни предмети срещу платен акциз (RCHDBE 1947: 54), *елемѐнт* — в химията първично вещество, което не се разлага на по-просто (RCHDBE 1947: 140), *рѐнта* — доход от недвижим имот, ценни книжа и от лихва на вложени материали (RCHDBE 1947: 357). Синонимията е представена най-вече по оста свое-чуждо, като на места са приведени и различни словообразователни варианти: *дилетантизъм*, *дилетантство* — любителство, доста повърхностно отнасяне към изкуството или науки от не достатъчно подготвени любители (RCHDBE 1947: 117), *детронàция!*, *детронѝране* — сваляне от престол, от трон (RCHDBE 1947: 111). С цел по-ясното разбиране на значението при някои думи се посочват и техните антоними: *анàлиз* м.р., *анàлиза* ж.р. — разлагане на съставно тяло на елементи, противоположно *синтѐз* (RCHDBE 1947: 24), *синтѐз* м. р. и *синтѐза* ж. р. — сложение, съединяване, обединяване на части, частности в цялост, на отделни понятия в по-сложни, противоположно *анàлиз* (RCHDBE 1947: 381), *дефанзѝва* — отбрана, отбранителни действия, противоположно *офанзѝва* (RCHDBE 1947: 111), *офанзѝва!* — настъпление, нападане, противоположно *дефанзѝва* (RCHDBE 1947: 302). На места изрично обръща внимание и на пароними, като изтъква различия им етимон, за да не се смесват в речта: *анѐксия* — присъединяване, присвояване на чужди земища и *анѐкс* — притурка, приложение към някакъв договор (RCHDBE 1947: 26), *хипотѐза* — предположение и *хипотенуза* — най-дългата страна в правоъгълен триъгълник (RCHDBE 1947: 465). В речника прецизно е представена и многозначността на чуждата лексика: *артилѐрия* мн.ч. — 1. всички топове и техните принадлежности, 2. войскава част, що действа с топове, 3. наука за огнестрелните оръжия (RCHDBE 1947: 39). *мисѝр* — 1. царевица, кукуруз, 2. мъжко на птица пуйка (RCHDBE 1947: 274). Верен на етимологичния

принцип в речниковото описание, Стефан Младенов обединява в една речникова статия думи, които се употребяват в различни области на познанието с различно значение и назовават различни обекти или явления, но са от един произход: *асимила̀ция* — езиково уподобяване на звукове; исторически претопяване на народно малцинство (RCHDBE 1947: 41), *абсѝда* — 1. в църковната архитектура: полукръгла или ъглеста сводеста част вдлъбнатина, 2. в астрономията: абсиди са крайните точки по голямата ос на планетния елиптичен път (RCHDBE 1947: 3). Принос на речника е и въвеждането на енциклопедичен елемент, като в някои статии след дефиницията се дават и пояснения: *Астрѐя* — „звездна“, дъщеря на Зевс и Темида, богиня на правосъдието, напуснала земята, като видяла престъпленията на хората, та сега е на небето; в зодиака знак на съзвездие Дева, месец август (RCHDBE 1947: 43), *йѐзуит(ин)* — „исусовец“, член на Исусовския католически орден, основан от Игнаций Лойола през 16 в. (RCHDBE 1947: 180), *й̀дга* — индийска философска насока; стреми се да превъзмогне земното битие чрез размисъл и отшелническо умъртвяване на плътта (RCHDBE 1947: 180), *казѝно* — „къщица“, поуредено кафене или гостиница, служи и като място за срещи (RCHDBE 1947: 183) (Simeonova 2020: 170-172).

3. Картината на времето през погледа върху „Речник на чуждите думи в българския език с обяснения за потекло и състав“

В „Речник на чуждите думи в българския език с обяснения за потекло и състав“ Стефан Младенов посочва връзки с над 19 езика. Интересно би било да направим опит да възстановим картината на тогавашния свят през погледа на българския езиковед върху лексиката, която трябва да бъде включена в речника:

3.1. Заемки от турски и арабски произход

ааз̀а — избран или назначен член на съвет, комисия и подобно; от тур. (RCHDBE 1947: 1, срв. още RCHDBE 1982: 17, където се посочва, че е чрез тур. *âza* от араб., Shkalyich 1966: 106, който привежда и арабската форма: „чрез тур. *âza* от араб. мн. ч. *adâ*’, с ед. ч. *udw* ‘телесен орган, член, част от тялото’, като арабското множествено число се възприема в турски и останалите езици като единствено число“, Grannes, Rå Hauge, Süleymanoğlu 2002: 1, където се извежда „от тур. *âzâ*“).

abà — дебел вълнен плат; вид горна дреха от този плат; от тур. (RCHDBE 1947: 1, срв. още BER 1971: 1, RCHDBE 1982: 17, където се казва, че е „чрез тур. *aba* от араб.“, Shkalyich 1966: 65, който привежда и арабската форма: „чрез тур. *aba* от араб. *abā*“, Grannes, Rå Hauge, Süleymanoğlu 2002: 1, където се извежда „от тур. *aba*“).

рушвѐт — простонародно подкуп; от тур. (RCHDBE 1947: 364, срв. още Grannes, Rå Hauge, Süleymanoğlu 2002: 220, където се извежда „от тур. *rüşvet*“, RCHDBE 1982: 750, където се посочва, че е „чрез тур. *rüşvet* от араб.“, Shkalyich 1966: 537, BER 2012: 359, където се извежда „чрез тур. *rüşvet, rişvet*, от араб. *rişwā*“).

севдà — простонароден любов; от тур. (RCHDBE 1947: 371, срв. още Grannes, Rå Hauge, Süleymanoğlu 2002: 228, BER 2012: 572-573, където се извежда „от тур. *sevda* ‘любов’“, RCHDBE 1982: 763, където се споменава, че е „чрез тур. *sevda* от араб.“, Shkalyich 1966: 561-562, който привежда и обяснява арабската форма: чрез „тур. *sevda* ‘любов’ от араб. *sāwdā* ‘черна, черна жлъчка’ (една от четирите основни субстанции, които по схващането на древните арабски и гръцки философи се намират в човешкия организъм). Тъй като любовта често е причина за меланхолично настроение и отнесеност, тя се свързва с черната жлъчка, която също причинява подобно състояние, поради което и в арабски е наречена *sāwdā*“).

терзѝя — простонародно шивач; тур. *terzi* (RCHDBE 1947: 407, срв. още Grannes, Rå Hauge, Süleymanoğlu 2002: 249, където също се извежда „от тур. *terzi*“, RCHDBE 1982: 851, където се посочва, че е „чрез тур. *terzi* от перс.“, Shkalyich 1966: 613, BER 2013: 962-963, където се извежда „чрез тур. *terzi* ‘шивач’ от перс. *derzi* също“).

шерѝàт — Мохамедов верски закон, свещен мюсюлмански закон; араб. *шерѝàт* — закон, законодателство (RCHDBE 1947: 483, срв. още Grannes, Rå Hauge, Süleymanoğlu 2002: 293, където се извежда „от тур. *şeriat*“, RCHDBE 1982: 996, където се обяснено „чрез тур. *şeriat* от араб.“, Shkalyich 1966: 586, който привежда и арабската форма: „чрез тур. *şeriat* от араб. *şārīa* ‘праведен път’“) и др.

3.2. Енциклопедични сведения

Авгиеви обори — обори на баснословния цар Авгий, в област Елида, с грамаден брой бикове; обори, нечистени дълги години, та сам Херкулес с голям труд ги очисти; прен. натрупана голяма нечистотия и без реда (RCHDBE 1947: 4).

Телемах — син на Одисей, ръководен от Ментор (Атина), странства да търси баща си (RCHDBE 1947: 404) и др.

3.3. Заемки от френски език

глутен — лепливото вещество в брашното; лат. > фр. *gluten*. *глутинозен!* — леплив, такъв, що съдържа лепливо вещество; *glutinosus* — от *gluten*, *glutinum* — лепило; фр. *glutineux* (RCHDBE 1947: 92, срв. още RCHDBE 1982: 202, където се извежда от лат. *gluten* ‘лепило’).

дилижанс — пощенска кола; *diligence* — бързина,... бърза кола (*voiture de*) *diligence* (RCHDBE 1947: 118, срв. още RCHDBE 1982: 252).

кенгуру — австралийска двуутробка; австралийски от фр. *kangourou* (RCHDBE 1947: 201, срв. още BER 1979: 327, където се казва, че е „чрез рус. *кенгуру*, англ. *kangaroo* от австралийски туземен език“, срв. също RCHDBE 1982: 395).

котилън — вид френски танц с разни „фигури“, които се изпълняват от повече двойки; фр. *cotillon* (RCHDBE 1947: 228, срв. още RCHDBE 1982: 448, където се казва, че е „чрез рус. *котилън* от фр. *cottillon*“).

кринолин — женска широка пола, опъната въз тънки стоманени обръчи (ср. 19 в.) нем. *Krinoline* < фр. *crinoline* (RCHDBE 1947: 231, срв. още RCHDBE 1982: 453, където се казва, че е „чрез фр. *crinoline*, ит. *crinolino*, по лат. *crinis* ‘косъм’ и *linis* ‘лен’“).

паращут — вид чадър за спускане от високо място, напр. от балон, ароплан; фр. *parachute* (RCHDBE 1947: 309, срв. още RCHDBE 1982: 629, където се извежда „от фр. *parachute* по фр. *parer* ‘предпазвам’ и *chute* ‘падане’“).

субретка — слугиня хитра, дяволита и разтропана на сцена; фр. *subrette* от провансалски (RCHDBE 1947: 394, срв. още RCHDBE 1982: 823, където се извежда „чрез рус. *субретка*, от фр. *soubrette*, което от провансалско *subret*“).

шевро — мека ярешка кожа за обувки; черна багра за обуца; фр. *chevreau* (RCHDBE 1947: 483, срв. още RCHDBE 1982: 995, където се извежда „от фр. *chevreau* ‘яре’“).

шеф — „глава“, главен началник на учреждение; фр. *chef* — глава, лат. *caput*, итал. *capo* — глава (RCHDBE 1947: 483, срв. още RCHDBE 1982: 996, където също се извежда чрез „фр. *chef* букв. ‘глава’“) и др.

3.4. Заемки от латински и старогръцки език

сараџин(ин) мн. ч. *сараџините* — средновековно име на араби, маври, та и на всички мохамедани, особено в Палестина и съседните области; късногръцко *sarakinós*, старогръцко *sarakênós* > лат. *saracênus*, фр. *satrasin* и подобни. От араб *шаркин* мн. ч. от *шарки* = „източен“; „сарацин“ е, значи, късногръцко, араб. съответствие на „ориенталец“, от латински корен (RCHDBE 1947: 369, срв. още RCHDBE 1982: 759).

тонзу̀ра — бръснене на темето у католическото духовенство; по католическо духовнически обръсната глава; лат. *tonsura* по глагола *tondeo, totondi, tonsus* — стрижа (RCHDBE 1947: 412, срв. още RCHDBE 1982: 864).

факсимилè — верна и точна снимка от ръкопис; с френско ударение от лат. *fac simile* — направи подобно; *fac* повелително наклонение 2л. ед.ч. от *facio* — правя и *simile* — подобно; *факсимилѝрам* писмо: преснимам, правя факсимиле, точна фотографическа снимка от ръкопис (RCHDBE 1947: 430, срв. още RCHDBE 1982: 897, BER 2017: 693, според които е чрез фр. *fac-simile*, от приведеното лат. *fac simile*).

хипо̀фàг — конеядец, човек, който яде конско месо; гр. *hippos* кон и *fàgô* ям (RCHDBE 1947: 465, срв. още RCHDBE 1982: 964).

ходомèтър — пътемер, ходомер, уред, който се носи при ходене, та показва изминати крачки; гр. *hodós* — път и *métrom* — мярка (RCHDBE 1947: 466).

целѝбàт! — безбрачие, особеност на католически духовници; лат. *caelibatus* производно от *caelebs* — безбрачен; *целѝбатèр, селѝбатèр!!* — неженен, живеещ в безбрачие; *célibataire* < лат. (RCHDBE 1947: 472, срв. още RCHDBE 1982: 977) и др.

3.5. Заемки от германските езици и немски

Вòдан, (Вòтан) — старогерманско божество, скандинавски Один, което дарява победи; стгерм. *Wòden*; в англ. *Wednesday* — сряда, ден на Вòдан, исл. *Odínsdagr*; същият корен в англ. *wood* прил. — бесен, нем. *Wut* — бяс (RCHDBE 1947: 81).

к̀рàх — разсипия, пропадане, пълен неуспех в търговията и финансите; нем. *Krach* — пукот, изгърмяване (RCHDBE 1947: 229, срв. още BER 1979: 724, RCHDBE 1982: 450, където се извежда от нем. *Krach* ‘грохот; стопанска катастрофа’, от *kracken* ‘чупя сгромолясвам се’).

ру̀ни — старогермански писмена, видоизменения на латинските (готски, западногермански, скандинавски); гот. *rûna* — тайна (RCHDBE 1947: 364, срв. още RCHDBE 1982: 749, където се извежда чрез рус. *руны* от нем. *Runen*, което е от сканд. (старонорд.) *rûn* ‘тайна, магически знак’)

ца̀лкелнер! — прислужник в кафене, гостиница, пивница, който приема парите, когато посетителите се разплащат; нем. *Zahlkelner*, нем. *zahlen* — плащам (RCHDBE 1947: 471, срв. още RCHDBE 1982: 976) и др.

3.6. Заемки от руски език

красноарме́ец — военен от „червената армия“ (войската на СССР); от рус. (RCHDBE 1947: 229, срв. още RCHDBE 1982: 450).

самовàр — вид голям чайник, който сам вари вода; от рус. (RCHDBE 1947: 367, срв. още RCHDBE 1982: 755, BER 2012: 465) и др.

3.7. Наследени от старобългарския период думи

(*санòвник* — високо поставен чиновник; произв. от старобълг. *санѡ*, с корен от индоевропейско-алтайски) *sic!* (RCHDBE 1947: 368). Сходен е случаят и със старобългарското *санѡ*, което е ранна тюркиска заемка в старобългарски и поради това е включена в речника (BER 2012: 475).

(*утвàри* — църковни предмети, църковни неща, принадлежности; от старобълг.) *sic!* (RCHDBE 1947: 428). Донякъде изненадващо е присъствието на дума от старобългарски език в речник на чуждите думи в българския език. Впечатление прави, че лексемата е поставена в скоби. Вероятно и авторът се е колебаел дали да я включи, но я е оставил, понеже е калка на гръцкото *κόσμος* в значението ‘украшение’, от което се развива и значението ‘богослужебни съдове’ заради обичайно богатата украса на споменатите черковни принадлежности (BER 2017: 664) и др.

3.8. Заемки от други езици

зèбра — африканско диво животно от рода на коня, еднокопитно, бяло-жълто, с напречни кафяви резки; португ. *zebra* от африкански (RCHDBE 1947: 156, срв. още BER 1971: 630, където се казва, че е „вероятно чрез рус. *зèбра* от конгоански произход“).

нарвал — морски единорог, северен делфин с 2-3 метра дълъг зъб на горната челюст за мушкане; норвежки (RCHDBE 1947: 283, срв. още Mladenov 1941: 337, Vasmer 1955: 198, BER 1995: 509, където се казва, че е „чрез рус. *нарвал* от норвежко-датско *narval*, швед. *narval*, *nahrval*“).

рубин — червен скъпоценен камък; ит. *rubino*, производно от лат. корен *rub-* в *ruber* — червен (RCHDBE 1947: 364, срв. още RCHDBE 1982: 749, където се казва, че е „чрез рус. *рубин*, нем. *Rubin*, от средновековнолат. *rubinus*, което е по лат. *ruber* ‘червен’“)

царанисти — неточно вм. *църанисти* — земеделска партия в Румъния; рум. *țărăni* — земеделец от лат. *terra* — земя (RCHDBE 1947: 472) и др.

От подбрани за речника лексикален материал личат увлечението и познанията на Стефан Младенов в областта на античните и западноевропейските езици и култури, в областта на индоевропейското езикознание, на историята на езика, диалектологията, етимологията, ономастиката. Широко застъпени са примерите от латински и старогръцки, от френски и немски, както и от други германски езици. По-слабо представени са връзките между отделните балкански езици (с изключение на турските заемки в български), но това в никакъв случай не бива да се приема като недостатък, понеже речникът излиза далеч преди развитието и утвърждаването на балканското езикознание като самостоятелна научна дисциплина.

4. Значение на „Речник на чуждите думи в българския език с обяснения за потекло и състав“

„Речник на чуждите думи в българския език с обяснения за потекло и състав“ е първият в българския език наръчник от подобен характер. Той е и единствен по рода си, понеже е тълковен, но с подчертано етимологична насоченост. Верен на страстта си към етимологията Стефан Младенов не просто тълкува чуждите думи в българския език, но разкрива и техния произход, посочвайки заемки от над 19 езика. Той изтъква в речниковите статии и отношенията между различните лексеми — дали са синоними, антоними, пароними, дали са от един произход. При повечето прилежно привежда и различния отчасти етимон или общия корен. Изключителен индоевропеист с познания в областта на множество езикови дисциплини Стефан Младенов оставя трайна следа в

науката и поставя солидни основи и в множество нейни клонове, но най-вече в етимологията.

5. Обобщения и изводи

Интересна е „картината на времето“, която можем да възстановим от включената в „Речник на чуждите думи в българския език с обяснения за потекло и състав“ лексика. Подборът на думите, които да бъдат тълкувани и етимологизувани, е резултат от личен авторски избор, но е продиктуван и от нуждите на тогавашното време. В някои от случаите са описани реалии, които днес вече не съществуват и не биха били включени в подобно лексикографско издание. Присъствието им в речника придава известна колоритност на паметника от съвременна гледна точка и освен, че показва онова, което е ново (чуждо) за времето на Стефан Младенов, свидетелства и за познанията на автора в много области на научната и обществената действителност. Важно място заемат и енциклопедичните обяснения, които показват огромната ерудиция на автора. Поради всичко това разглежданият речник може да се приема като една своеобразна енциклопедия на своето време.

Библиография

- BER 1971*: Balgarski etimologichen rechnik. Vl. Georgiev (gl. red.), T. 1. Sofiya: Akademichno izdatelstvo „Martin Drinov“. 1971. [*BER 1971*: Български етимологичен речник. Вл. Георгиев (гл. ред.), Т. 1. София: Академично издателство „Марин Дринов“. 1971.]
- BER 1979*: Balgarski etimologichen rechnik. Vl. Georgiev (gl. red.), T. 2. Sofiya: Akademichno izdatelstvo „Martin Drinov“. 1979. [*BER 1979*: Български етимологичен речник. Вл. Георгиев (гл. ред.), Т. 2. София: Академично издателство „Марин Дринов“. 1979.]
- BER 1995*: Balgarski etimologichen rechnik. Vl. Georgiev i Iv. Duridanov (gl. red.), T. 4. Sofiya: Akademichno izdatelstvo „Martin Drinov“. 1995. [*BER 1995*: Български етимологичен речник. Вл. Георгиев и Ив. Дуриданов (гл. ред.), Т. 4. София: Академично издателство „Марин Дринов“. 1995.]
- BER 2012*: Balgarski etimologichen rechnik. M. Racheva i T. Todorov (gl. red.), T. 6. Sofiya: Akademichno izdatelstvo „Martin Drinov“. 2012. [*BER 2012*: Български етимологичен речник. М. Рачева и Т. Тодоров (гл. ред.), Т. 6. София: Академично издателство „Марин Дринов“, 2012.]

- BER 2013*: Balgarski etimologichen rechnik. M. Racheva i T. Todorov (gl. red.), T. 7. Sofiya: Akademichno izdatelstvo „Martin Drinov“. 2013. [*БЕР 2013*: Български етимологичен речник. М. Рачева и Т. Тодоров (гл. ред.), Т. 7. София: Академично издателство „Марин Дринов“. 2013.]
- BER 2017*: Balgarski etimologichen rechnik. Ly. Todorova i Ly. Selimski (gl. red.), T. 8. Sofiya: Akademichno izdatelstvo „Martin Drinov“. 2017. [*БЕР 2017*: Български етимологичен речник. Л. Тодорова и Л. Селимски (гл. ред.), Т. 8. София: Академично издателство „Марин Дринов“, 2017.]
- Grannes, Rå Hauge, Süleymanoğlu 2002*: A dictionary of turkisms in Bulgarian. Grannes, Rå Hauge, Süleymanoğlu (ed.). Oslo: Institute for Comparative Research in Human Culture. 2002.
- Krumova-Tsvetkova, Dzhunova 2013*: Krumova-Tsvetkova, L., E. Dzhunova. Život, posveten na naukata. Akademik Stefan Mladenov. Chovekat, prepodavatelyat, ucheniat. Sofiya: Akademichno izdatelstvo „Martin Drinov“. 2013. [*Крумова-Цветкова, Джунова 2013*: Крумова-Цветкова, Л., Е. Джунова. Живот, посветен на науката. Академик Стефан Младенов. Човекът, преподавателят, ученият. София: Академично издателство „Марин Дринов“. 2013.]
- Krumova-Tsvetkova 2020*: Krumova-Tsvetkova, L., Stefan Mladenov — zhivot, otdaden na naukata (1880-1963). — V: Balgarskiat ezik — istoricheski i savremenni aspekti. Sbornik v chest na 140 godini ot rozhdenieto na Stefan Mladenov, Luchia Antonova-Vasileva (Otg. red.), Sofia: Akademichno izdatelstvo „Marin Drinov“, 2020, 15-30. [*Крумова-Цветкова 2020*: Крумова-Цветкова, Л., Стефан Младенов — живот, отдаден на науката (1880-1963). — В: Българският език — исторически и съвременни аспекти. Сборник в чест на 140 години от рождението на Стефан Младенов, Лучия, Антонова-Василева (Отг. ред.), София: Академично издателство „Марин Дринов“, 2020, 15-30.]
- Mladenov 1941*: Etimologicheski i pravopisen rechnik na balgarskia ezik. St. Mladenov (red). Sofia: Izdatelstvo „Hristo G. Danov“. 1941. [*Младенов 1941*: Етимологически и правописен речник на българския език. Ст. Младенов (ред.). София: Издателство „Христо Г. Данов“. 1941.]
- RCHDBE 1932*: Rechnik na chuzhdite dumi v balgarskia ezik s obyasnenia na poteklo i sastav. St. Mladenov (red.). Sofiya: „Pridvorna pechatnica“. 1932. [*РЧДБЕ 1932*: Речник на чуждите думи в българския език с обяснения за потекло и състав. Ст. Младенов (ред.) София: „Придворна печатница“. 1932.]
- RCHDBE 1947*: Rechnik na chuzhdite dumi v balgarskia ezik s obyasnenia na poteklo i sastav. St. Mladenov (red.). Sofiya: „Izdatelstvo Nemus“. 1947. [*РЧДБЕ 1947*: Речник на чуждите думи

в българския език с обяснения за потекло и състав. Ст. Младенов (ред.) София: „Издателство Хемус“. 1947.]

RCHDBE 1982: Rechnik na chuzhdite dumi v balgarskia ezik. St. Ilchev (red.). Sofiya: Akademichno izdatelstvo „Marin Drinov“. 1982. [*РЧДБЕ 1982*: Речник на чуждите думи в българския език. Ст. Илчев (ред.) София: Академично издателство „Марин Дринов“. 1982.]

Simeonova 2020: Simeonova, Kr., Za nyakoi spetsifiki pri leksikografskoto predstava ne na terminologichna leksika v trudovete na akad. Stefan Mladenov. — V: Balgarskiat ezik — istoricheski i savremenni aspekti. Sbornik v chest na 140 godini ot rozhdenieto na Stefan Mladenov, Luchia Antonova-Vasileva (Otg. red.), Sofia: Akademichno izdatelstvo „Marin Drinov“, 2020, 164-179. [*Симеонова 2020*: Симеонова, Кр., За някои специфики при лексикографското представяне на терминологична лексика в трудовете на acad. Стефан Младенов. — В: Българският език — исторически и съвременни аспекти. Сборник в чест на 140 години от рождението на Стефан Младенов, Лучия, Антонова-Василева (Отг. ред.), София: Академично издателство „Марин Дринов“, 2020, 164-179.]

Shkalyich 1966: Turcizmi u srpskohrvatskom yeziku. Shkalyich (ur.). Sarajevo: Svyetlost. 1966. [*Škaljić 1966*: Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku. Škaljić (ur.). Sarajevo: Svjetlost. 1966.]

Vankov 1960: Vankov, L., Kam istoriata na nyakoi zaeti dumi, koito oznachavat chasti ot oblekloto. — Balgarski ezik, 1/10, 1960, 21-36. [*Ванков 1960*: Ванков, Л., Към историята на някои заети думи, които означават части от облеклото. — Български език, 1/10, 1960, 21-36.]

Vasmer 1955: Russisches etymologisches wörterbuch M. Vasmer (ed.). Heidelberg: Carl Winter – Universitätsverslag. 1955.

Електронни източници

Angelova, Boyadzhiev, Grigorov, Likomanova, Petkova 2002-2004: Angelova, A., A. Boyadzhiev, D. Grigorov, I. Likomanova, L. Petkova. Stefan Mladenov. (15.12.1880-01.05.1963). — Bibliotheca Slavica. Universitetski ucheni-slavisti. [date of entering 01.07.2021.] <<http://www.libsu.uni-sofia.bg/slavica/Mladenov.html>> [*Ангелова, Бояджиев, Григоров, Ликоманова, Петкова 2002-2004*: Ангелова, А., А. Бояджиев, Д. Григоров, И. Ликоманова, Л. Петкова. Стефан Младенов. (15.12.1880-01.05.1963). — Библиотека Славика. Университетски учени-слависти. [прегледан 01.07.2021.] <<http://www.libsu.uni-sofia.bg/slavica/Mladenov.html>>]